

การพิจารณาภาพที่มีลิขสิทธิ์ ครั้งที่ 3/2563

รองศาสตราจารย์.ดร.ปรางทิพย์ ฉายพุทธ วิทยาการ
ผู้ช่วยอาจารย์ภิญญาพัชญ์ กิตติ์ธัญญ์ธีรกุล ผู้ลิขิต

ภาควิชาการพยาบาลศัลยศาสตร์ จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่อง การพิจารณาภาพที่มีลิขสิทธิ์ โดย
รองศาสตราจารย์.ดร.ปรางทิพย์ ฉายพุทธ ในวันที่ 8 พฤษภาคม 2563 เวลา 13.00-14.30 น. ผ่านระบบ
ออนไลน์ Microsoft teams รายละเอียดโดยสรุปดังนี้

ในการเขียนตำราทางวิชาการสิ่งที่ต้องคำนึงถึงในการเลือกภาพมาใช้ประกอบการเขียนตำราคือการใช้
ภาพที่มีลิขสิทธิ์ การละเมิดลิขสิทธิ์ ตามข้อกฎหมายดังนี้

ลิขสิทธิ์ ตาม พ.ร.บ. ลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537

มาตรา 4 ในพระราชบัญญัตินี้

"ผู้สร้างสรรค์" หมายความว่า ผู้ทำหรือผู้ก่อให้เกิดงานสร้างสรรค์อย่างใดอย่างหนึ่งที่เป็นงานอันมี
ลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัตินี้ ดังนั้น กรณีภาพถ่าย ผู้มีสิทธิในภาพถ่ายคือผู้ถ่ายภาพและหากเป็นการถ่ายภาพ
บุคคล บุคคลตามภาพนั้นเป็นผู้สร้างสรรค์งานอันมีลิขสิทธิ์นั่นเอง

มาตรา ๒๗ การกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งแก่งานอันมีลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัตินี้ โดยไม่ได้รับอนุญาตตาม
มาตรา ๑๕ (๕) ให้ถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ ถ้าได้กระทำดังต่อไปนี้

(๑) ทำซ้ำหรือดัดแปลง

(๒) เผยแพร่ต่อสาธารณชน

กฎหมายลิขสิทธิ์กำหนดงานที่ถือว่าไม่มีลิขสิทธิ์ไว้ด้วย หมายความว่า ทุกคนสามารถนำชิ้นงานทั้งหมด
หรือบางส่วนไปใช้เพื่อประโยชน์ส่วนตนหรือส่วนรวมได้โดยไม่ต้องขออนุญาตหรือจ่ายค่าตอบแทนก่อน อัน
ได้แก่

1. ข่าวประจำวัน และข้อเท็จจริงต่างๆที่มีลักษณะเป็นเพียงข่าวสารอันมิใช่งานในแผนกวรรณคดี
แผนกวิทยาศาสตร์ หรือแผนกศิลปะ

2. รัฐธรรมนูญ และ กฎหมาย

3. ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ คำสั่ง คำชี้แจง และหนังสือโต้ตอบของกระทรวง ทบวง กรม หรือ
หน่วยงานอื่นใดของรัฐหรือของท้องถิ่น

4. คำพิพากษา คำสั่ง คำวินิจฉัย และรายงานของทางราชการ

5. คำแปลและการรวบรวมสิ่งต่างๆตาม ข้อ 1 ถึง 4 ที่กระทรวง ทบวง กรม หรือหน่วยงานอื่นใดของ
รัฐหรือของท้องถิ่นจัดทำขึ้น

สำหรับข้อยกเว้นที่ไม่เป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ในแต่ละกรณีที่น่าจะเกี่ยวข้องกับการเขียนผลงานวิชาการ หรือรูปแบบอื่น ๆ ได้แก่

- (1) วิจัยหรือศึกษางานนั้น อันมิใช่การกระทำเพื่อหากำไร
- (2) ใช้เพื่อประโยชน์ของตนเอง หรือเพื่อประโยชน์ของตนเองและบุคคลอื่นในครอบครัวหรือญาติสนิท
- (3) ดิชม วิจารณ์ หรือแนะนำผลงานโดยมีการรับรู้ถึงความเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ในงานนั้น
- (4) เสนอรายงานข่าวทางสื่อสารมวลชนโดยมีการรับรู้ถึงความเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ในงานนั้น
- (5) ทำซ้ำ ดัดแปลง นำออกแสดง หรือทำให้ปรากฏ เพื่อประโยชน์ในการพิจารณาของศาลหรือเจ้าพนักงานซึ่งมีอำนาจตามกฎหมาย หรือในการรายงานผลการพิจารณาดังกล่าว
- (6) ทำซ้ำ ดัดแปลง นำออกแสดง หรือทำให้ปรากฏโดยผู้สอน เพื่อประโยชน์ในการสอนของตน อันมิใช่การกระทำเพื่อหากำไร
- (7) ทำซ้ำ ดัดแปลงบางส่วนของงาน หรือตัดทอนหรือทำบทสรุปโดยผู้สอนหรือสถาบันศึกษา เพื่อแจกจ่ายหรือจำหน่ายแก่ผู้เรียนในชั้นเรียนหรือในสถาบันศึกษา ทั้งนี้ ต้องไม่เป็นการกระทำเพื่อหากำไร
- (8) นำงานนั้นมาใช้เป็นส่วนหนึ่งในการถามและตอบในการสอบ
- (9) การกล่าว คัดลอก เลียน หรืออ้างอิงงานบางตอนตามสมควรจากงานอันมีลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัตินี้ โดยมีการรับรู้ถึงความเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ในงานนั้น
- (10) การทำซ้ำโดยบรรณารักษ์ของห้องสมุด ซึ่งงานอันมีลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัตินี้ มิให้ถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ หากการทำซ้ำนั้นมิได้มีวัตถุประสงค์เพื่อหากำไร ดังต่อไปนี้

-การทำซ้ำเพื่อใช้ในห้องสมุดหรือให้แก่ห้องสมุดอื่น

-การทำซ้ำงานบางตอนตามสมควรให้แก่บุคคลอื่นเพื่อประโยชน์ในการวิจัยหรือการศึกษา

ในการเขียนตำราต้องใช้อำนาจ "ภาพ" ประกอบคำอธิบายเรื่องราวต่าง ๆ ซึ่งจะทำให้เนื้อความมีความชัดเจนยิ่งขึ้น ปัญหาที่เกิดขึ้น คือ ผู้เขียนมักดาวน์โหลดภาพจากระบบเครือข่ายสากลอินเทอร์เน็ต หรือ มาใช้ประกอบการเขียนผลงาน กรณีนี้ต้องพิจารณาและระมัดระวังว่า ภาพที่ผู้เขียนจะนำมาใช้นั้นเป็นภาพที่มีลิขสิทธิ์หรือไม่ หลักการในการพิจารณา คือ หากภาพนั้น เป็นภาพที่มีการถ่ายโดยไม่ได้สร้างสรรค์ใด ๆ ภาพนั้นก็ไม่มีลิขสิทธิ์ เช่น ภาพโต๊ะ, ภาพเก้าอี้ อาคาร เป็นต้น แต่หากภาพนั้นมีการใช้ความรู้ความสามารถในการสร้างสรรค์ เช่น ภาพการดูแลผู้ป่วยที่ใส่สายระบาย ภาพการเตรียมยา ต่างๆเหล่านี้จะเป็นภาพที่มีลิขสิทธิ์

ดังนั้น หากภาพใดมีลิขสิทธิ์ การเอาภาพเขามาประกอบการเขียนผลงาน จำต้องดำเนินการขออนุญาตเจ้าของลิขสิทธิ์เสียก่อน ส่วนภาพนั้นไม่มีลิขสิทธิ์ ย่อมสามารถนำมาใช้ประกอบการเขียนได้ โดยไม่จำเป็นต้องขออนุญาต หากภาพใดมีลิขสิทธิ์ แม้ผู้เขียนจะนำภาพนั้นจากระบบเครือข่ายสากลอินเทอร์เน็ต หรือนำมาจากที่ใดก็ตาม แล้วนำมาตกแต่งดัดแปลงจนไม่เหมือนของเดิม ในกรณีนี้ ยังคงเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ เพราะเข้าข่ายดัดแปลงงานอันมีลิขสิทธิ์

ประโยชน์ที่ได้จากการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เรื่อง การพิจารณาภาพที่มีลิขสิทธิ์ ด้านการดำเนินงานเกี่ยวข้องกับการขอกำหนดตำแหน่งทางวิชาการ ดังนี้ ปัจจัยที่เอื้ออำนวยให้เกิดการเลือกภาพที่มีลิขสิทธิ์ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมมาใช้ในการเขียนตำราภาคปฏิบัติ คือ

1. การระดมความคิด จากการคัดเลือกภาพมาจากแหล่งต่างๆมาใช้ประกอบการจัดทำตำรา ทำให้ได้ทราบลักษณะของภาพที่นำมาใช้ว่าภาพใดเป็นภาพลิขสิทธิ์ โดยมีวิทยากรรศ.ดร.ปรางทิพย์ ฉายพุทธที่รอบรู้ และเชี่ยวชาญเรื่องการทำตำราที่ได้มาตรฐานเป็นผู้นำในการอธิบายเกี่ยวกับภาพลิขสิทธิ์ การละเมิดลิขสิทธิ์ และการขอลิขสิทธิ์

2. ผู้เขียนตำราในแต่ละเรื่องได้นำภาพที่เลือกมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในที่ประชุมถึงลักษณะของภาพ ลิขสิทธิ์ของภาพ และการขอลิขสิทธิ์ เกิดทักษะในการเลือกใช้ภาพประกอบเพื่อใช้ในการเขียนตำราเพื่อไม่ให้เกิดการละเมิดลิขสิทธิ์ใช้ในการเขียนผลงานทางวิชาการและตำราในหัวข้อต่อไป